

Sprawozdanie z działalności Biblioteki Uniwersyteckiej za rok 2001

I. Uwagi wstępne

Rok 2001 był z jednej strony rokiem kontynuacji wielu wcześniej podjętych prac, z drugiej wprowadzenia w życie kilku ważnych decyzji, które rzutować będą na działalność i charakter Biblioteki w najbliższych latach. Równocześnie był w swej pierwszej części rokiem dalszych kontroli zarówno wewnątrz uczelnianych jak i zewnętrznych. Mimo, iż zakończono pracę nad wdrażaniem wszystkich modułów systemu HORIZON, pracowano nad wykorzystaniem wszystkich jego możliwości, dopracowywaniem szczegółów. Opracowując w tym systemie wszystkie nowe nabytki prowadzono ze wzmożonym zakresem retrokonwersję, dzięki czemu baza katalogowa w ciągu roku wzbogaciła się o przeszło 130 000 pozycji.

Prace nad dalszą komputeryzacją Biblioteki, retrokonwersją zbiorów, rozszerzaniem usług w zakresie informacji elektronicznej były, niestety, często opóźniane poprzez częste awarie systemu, problemy z transmisją danych w sieci uczelnianej i miejskiej, brak należytej obsady personalnej w Samodzielnej Sekcji ds. Komputeryzacji. Nadzieja poprawy sytuacji w tym zakresie pojawiła się dopiero w końcu okresu sprawozdawczego.

Po przeprowadzonej rok wcześniej reorganizacji struktury Biblioteki Uniwersyteckiej pracowano nad dopracowaniem wszystkich procedur, tak aby zaproponowane rozwiązania strukturalne przyniosły wymierne efekty w ich uproszczeniu i przyspieszeniu. Także w tym zakresie osiągnięte efekty choć nie małe, nie były jeszcze do końca zadawalające.

Zapoczątkowano bardzo poważne zmiany w zakresie udostępniania poprzez stworzenie nowych czytelni, reorganizację istniejących, zmianę godzin otwarcia różnych agend Biblioteki związanych z obsługą użytkowników.

Zwracają uwagę zmiany zachodzące w zakresie udostępniania, wyrażające się ogromnym wzrostem liczby użytkowników wykorzystujących w pracy źródła elektroniczne w celu pozyskania szybkiej i kompetentnej informacji.

Również cały rok trwały intensywne prace nad dalszą reformą gromadzenia, czego efektem stało się wypracowanie nowych zasad polityki gromadzenia, eliminujących praktycznie pozyskiwanie literatury drogą wymiany na rzecz zwiększenia udziału literatury kupowanej celowo. Rozszerzono także zakres współpracy z innymi bibliotekami miasta Poznania poprzez przekazywanie do nich materiałów nieprofilowych. Sprzyja to tworzeniu w mieście szeregu prawdziwie specjalistycznych bibliotek i polepszeniu jakości obsługi użytkowników.

Najtrudniejszym problemem Biblioteki zaczyna ponownie stawać się sytuacja magazynowa, grożącą – przy braku zdecydowanych decyzji władz uczelni w roku 2002 – powrotem do „horroru magazynowego” z lat 80-ych ubiegłego wieku. Podjęte zostały natomiast pewne działania, których efektem winna stać się poprawa sytuacji w zakresie zabezpieczenia gmachów i zbiorów przed kradzieżami.

II. Organizacja

1. Struktura organizacyjna Biblioteki Uniwersyteckiej nie uległa żadnym zmianom. Doszło natomiast do kilku zmian na stanowiskach kierowniczych:
 - mgr Halina Basińska została kierownikiem Oddziału Opracowania Alfabetycznego Zbiorów,
 - mgr Jacek Halicki został kierownikiem Oddziału Administracyjno-Gospodarczego,
 - z końcem roku zrezygnował z uwagi na stan zdrowia z pełnienia funkcji kierownik Sekcji Skontrum mgr Bronisław Skokowski,
 - z dniem 01.07.Łukasz Burtowy został odwołany ze stanowiska kierownika Samodzielnej Sekcji ds. Komputeryzacji, które to stanowisko nie zostało obsadzone.

Przygotowany jeszcze w roku 2000 i pozytywnie zaopiniowany przez Radę Biblioteczną projekt nowego „Regulaminu Biblioteki Uniwersyteckiej w Poznaniu” nie został przez cały rok zaopiniowany przez radców prawnych i wprowadzony w życie stosownym zarządzeniem Rektora UAM.

Wprowadzono w życie nowe zasady ewidencjonowania i rozliczania czasu pracy, stwarzając w tym zakresie pracownikom Biblioteki dogodniejsze, bardziej elastyczne warunki.

2. Rada Biblioteczna zebrała się 4-krotnie omawiając m.in. propozycje zmian w zakresie polityki gromadzenia, propozycje rozwiązania sytuacji magazynowej (budowa nowego magazynu), zmian w zakresie udostępniania zbiorów, sprawy osobowe.

3. Przygotowano 17 zarządzeń wewnętrznych dotyczących m.in. organizacji pracy, sprawozdań miesięcznych, tworzenia haseł wzorcowych, trybu postępowania z dziełami zagubionymi i wyselekcjonowanymi, zasad gromadzenia zbiorów.

4. Stan etatowy Biblioteki Uniwersyteckiej wyniósł na koniec roku **182 i 1/2** etatu (w tym służba biblioteczna + inżynierijno-techniczni 151 i 1/2 a administracja + obsługa 31) i był wyższy o 2 etaty od stanu roku ubiegłego, dzięki zwiększeniu zatrudnienia w Oddziale Administracji o 1 etat oraz o 1 etat w grupie pracowników obsługi (portiernia). Zatrudnionych na nich było 52 mężczyzn (27%) i 138 kobiet (73%).

Wykorzystanie etatów:

Grupa pracownicza	liczba etatów
- bibliotekarze dyplomowani	17,75
- służba biblioteczna	129
- inżynierijno-techniczni	1
- techniczni	3
- administracja	4
- obsługa	27

Struktura wykształcenia kadry:

Wykształcenie	ilość osób	%
- wyższe	111	57,8%
- średnie biblioteczne	4	2,1%
- średnie	39	20,3%
- zasadnicze	19	9,9%
- podstawowe	19*	9,9%

*w tym 16 osób w obsłudze i administracji

W porównaniu z rokiem 2000 postępowaly zapoczątkowane rok wcześniej zmiany w strukturze zatrudnienia, charakteryzujące się zwiększeniem liczby osób z wyższym wykształceniem (2,3%) głównie poprzez zmniejszenie liczby pracowników z wykształceniem średnim (2%).

Nadal w Bibliotece można było odbywać zastępczą służbę wojskową, z czego skorzystały 3 osoby.

5. Absencja chorobowa wyniosła 2.011 dni, tj. 11 na 1 osobę (2000 – 12,5 dni). Fluktuacja kadr wynosząca 6,25% była minimalnie wyższa niż w roku 2000 kiedy to wyniosła 5,3%.

6. Regulację uposażeń przeprowadzono dwukrotnie: w miesiącu styczniu we wszystkich grupach pracowniczych o 6,8% oraz uznaniowo we wrześniu.

Z funduszu nagród 48 osób otrzymały nagrody na ogólną kwotę 32.490 zł.

7. Wszyscy pracownicy otrzymali:

- w grudniu jednorazowo bony towarowe w wysokości 100 zł.,
- z funduszu socjalnego kwotę 610 zł (na pełen etat, dla pracujących minimum 1 rok),
- legitymacje uprawniające do korzystania ze zniżki 50% za przejazdu koleją.

8. Średnia płaca brutto bibliotekarzy wyniosła na koniec roku 1.409 (2000 - 1.005) zł., przy czym dla służby biblioteczej średnia wynosiła 1.363 zł. (2000 – 931), a dla bibliotekarzy dyplomowanych 1.783 zł. (2000 – 1.547 zł.).

Niski poziom płac pozostawał nadal przeszkodą w zatrudnieniu poszukiwanej (specjalistycznej) kadry. Nie pozostawał on w żadnym stosunku do wymagań kwalifikacyjnych i obciążenia personelu, które wzrosły niewspółmiernie w związku z transformacją Biblioteki wynikającej z jej komputeryzacji. Jedyną możliwością poprawy sytuacji w tym zakresie stawało się pozyskiwanie środków na realizację pewnych prac w postaci prac zleconych oraz wprowadzenia zasady odpłatności za dyżury sobotnio-niedzielne w Oddziałach Udostępniania i Magazynowania.

III. Finanse

1. Budżet Biblioteki Uniwersyteckiej wyniósł **8.980.000 zł.** (w 2000 - **7.537.000 zł.**), a więc był o 19% wyższy, od planu na rok poprzedni, a o 24% wyższy w stosunku do wykonania. Budżet Biblioteki stanowił 5,25% w budżecie Uczelni.

Dział budżetu	Plan na 2001	Wykonano w 2001
1. Wynagrodzenia z narzutami w tym:	4.790.000	4.995.000
osobowy fundusz płac	3.500.000	3.668.000
bezosobowy fundusz płac	260.000	236.000
"13 pensja"	264.000	266.000
2. Odpisy na fundusz zakładowy	240.000	217.000
3. Amortyzacja	240.000	193.000
4. Zakup książek	490.000	427.000
6. Zakup czasopism i baz danych	1.540.000	1.470.000
7. Zbiory specjalne	310.000	305.000
8. Zakup drobnego wyposażenia	180.000	99.000
9. Zakup materiałów	180.000	183.000
10. Opłaty pocztowe	80.000	98.000
11. Konserwacja, wykonanie druków, mikrofilmowanie	180.000	160.000
12. Koszty utrzymania obiektu	460.000	839.000
13. Podróże krajowe i zagraniczne	40.000	28.000
14. Pozostałe koszty	250.000	232.000
w tym VAT	70.000	49.000
Ogółem (w tys. zł)	8.980.000	9.246.000

Wzorem lat ubiegłych Biblioteka Uniwersytecka starała się samodzielnie pozyskiwać środki na realizację określonych zadań. Pozyskano blisko 476.120 zł (5,3% w stosunku do dotacji budżetowej) w tym:

- Kary	66.900
- Zapisy	134.730
- Czytelnia Niemiecka	4.300
- Odsetki	19.400
- DOT	109.000
- Dotacja statutowa	75.000
- Dotacja wydziałów na zakup książek do czyteln	25.000
- Pracownia Mikrofilmowa	20.715
- inne	28.800

Na szczególną uwagę zasługuje uzyskanie kwoty 75.000 zł. z KBN na działalność statutową.

Środki uzyskane w ramach DOT-u przeznaczono na prowadzenie retrokonwersji, konserwacji zbiorów, mikrofilmowanie zabezpieczające, prace nad zbiorami (selekcje, porządkowanie).

Środki uzyskane z kar i zapisów przeznaczono na zakup literatury i drobnego wyposażenia, na opłacenie godzin nadliczbowych związanych z realizowanymi zadaniami dodatkowymi (retrokonwersja, przenosiny zbiorów, dyżury sobotnio-niedzielne).

2. Sytuację finansową Biblioteki Uniwersyteckiej w roku 2001 uznać należy za porównywalną z sytuacją z roku 2000. Nadal nie była ona jednak w pełni zadowalająca. Uwaga ta odnosi się nadal do wysokości środków przyznanych na gromadzenie literatury, jak też środków na remonty, zlecenie usług introligatorsko-konserwatorskich oraz prowadzenie wspomnianych już prac związanych z komputeryzacją (zakup sprzętu).

IV. Obsługa administracyjno-gospodarcza

1. Przyjęto 48.535 (w 2000 - 46.970), a wysłano 19.619 (w 2000 - 17.858) przesyłek za kwotę 99.794 zł (w 1999 - 67.239,60). Oznacza to, że każda tegoroczna przesyłka kosztowała BU przeciętnie 5,1 zł i była droższa od ubiegłorocznej o 1,32 zł (tj. o blisko 25%). Zostało to spowodowane podwyżką taryf pocztowych jak też zwiększeniem liczby paczek zagranicznych z 597 do 890, co wynikało z faktu wysyłek książek na wymianę, wstrzymanych w roku 1999 z powodu remontu pomieszczeń wymiany.

2. W zakresie prac remontowych:

- wyremontowano dawne pomieszczenia wypożyczalni i zaadoptowano je na potrzeby nowej czytalni,
- wyremontowano kilkanaście pomieszczeń pracowniczych, które wyposażono w nowe meble dostosowane do obecnych warunków pracy i sprzętu komputerowego,
- przeprowadzono remont pomieszczenia magazynowego i urządzono w nim nową portiernię co pozwoliło odtworzyć pierwotny układ wejścia do BU i znacznie poprawiło estetykę holu,
- zaadoptowano pomieszczenia po dawnej kotłowni na magazyn książek oraz połączono go schodami z magazynem głównym,
- założono nową rozdzielnię prądu,
- wykonano prace w zakresie zwiększenia stopnia zabezpieczenia zbiorów (nowe drzwi, rozbudowa systemu przeciwłamaniowego i przeciwpożarowego, instalacji klimatyzacyjnej w magazynie zbiorów specjalnych).

Stan budynków – szczególnie budynku głównego - wymaga dalszych intensywnych prac remontowych, które zgłoszono do planu remontowego uczelni na rok 2002. Zbiega się on ze 100-leciem gmachu, na który to jubileusz stary gmach winien zostać w jak największym stopniu przygotowany.

V. Gromadzenie zbiorów

1. Wpływ ogólny oraz ilość materiałów skierowanych do zbiorów przedstawia się następująco (w tys. wol.):

Rok	Wpływ ogółem	Wpływ do zbiorów
1997	98,6	33,25
1998	140,7	35,1
1999	148,9	31,2
2000	155	32,5
2001	200,6*	37,2

*Cyfry tej nie należy odnosić bezpośrednio do wielkości z roku poprzedniego, z uwagi na zmieniony system liczenia wpływów.

Z ogólnego wpływu skierowano do zbiorów 37.170 jednostek. Duża selekcja jest wynikiem stałego zawężania gromadzenia do publikacji wyłącznie wartościowych i w pełni zgodnych z przyjętą polityką gromadzenia. Należy zwrócić uwagę na postępujący, kolejny już

rok, wzrost ilości materiałów wpływających do Biblioteki, tak w liczbach ogólnych jak i w ilości materiału skierowanego ostatecznie do zbiorów. Spowodowany on został przede wszystkim zwiększonym wpływem z kupna jak i ponownym - po spadku odnotowanym rok temu, po raz pierwszy po kilku latach zwyczajki – zwiększonym wpływem z egzemplarza obowiązkowego.

2. Ilość materiału, który wpłynął do Biblioteki wg źródeł wpływu (w wol.):

Źródło wpływów	2001
Kupno	31.935
Wymiana	8.352
EO	93.698
Dary	7.376
Dublety	59.253
RAZEM	200.614

3. Wpływ do zbiorów z poszczególnych źródeł wpływu kształtował się następująco:

Źródło wpływu	2001 (w jednostkach)	Udział % w wykonaniu 2000	Udział % w wykonaniu 2001
Kupno	27.617	33,4	39,2
Wymiana	2.551	8,0	3,6
EO	34.995	42,3	49,7
Dary	5.256	16,3	7,5
Dublety	0	-	-
RAZEM	70.419*	100	100

*wg nowego systemu liczenia wpływających jednostek (wg systemu starego 37.170)

Struktura rozkładu materiału skierowanego do zbiorów z poszczególnych źródeł wpływów w stosunku do roku poprzedniego i przyjętych założeń uległa, kolejny rok z rzędu, poprawie. Udział wpływów z kupna po latach spadku, wzrósł drugi rok z rzędu do 39,2% we wpływie globalnym. Zgodnie z założeniem, iż do zbiorów należy kierować jak najwięcej wpływów celowych (a więc pozyskiwanych drogą kupna) należy dążyć do utrzymania tej tendencji wzrostowej. Zależać to będzie głównie od sytuacji finansowej Biblioteki. Mimo wskazywania w dwóch ubiegłych latach na dramatycznie niską liczbę woluminów wprowadzanych na całą uczelnię na jednego pracownika i studenta, i płynących stąd wniosków o zwiększone finansowanie zakupów - wzrost środków na ten cel był nadal niski. Zmusiło nas to do decyzji o odejściu od dyscypliny budżetowej w tym punkcie i przesunięciu na realizację tego celu środków z innych źródeł. Zmalał wpływ z wymiany, co jest konsekwencją przeprowadzonej selekcji liczby partnerów i realizacji decyzji dotyczącej zaprzestania wprowadzania do zbiorów materiałów nie profilowych lub zbyt szczegółowych.

Najważniejszym źródłem wpływów był EO, i to mimo prowadzenia znacznej jego selekcji. Zapewne jest to wynikiem zarówno zwiększonej produkcji wydawniczej w kraju jak i poprawy w zakresie wywiązywania się wydawców z obowiązku respektowania przepisów prawa. Równocześnie wskazać trzeba, że o ile w 2000 roku do zbiorów skierowano 22,7% materiałów wpływających z tego źródła, to w 2001 roku – 37,3%. Tymi dwiema drogami

celowego doboru materiałów do zbiorów, wpłynęło już w roku sprawozdawczym 88,9% wszystkich wpływów, co uznać należy za zjawisko jak najbardziej pożądane. Wpływy pozyskiwane drogą darów oraz zagospodarowywanie dubletów i druków zabezpieczonych zawsze podlegają największym wahaniom, które trudno przewidywać i stymulować. Zgodnie z przyjętymi założeniami, należy jednak i tu dbać o dobór wyłącznie materiału wartościowego i zgodnego z założeniami polityki gromadzenia. Udział tych źródeł jak i wymiany winien w następnych latach nadal maleć.

4. Przeprowadzona w 1998 roku weryfikacja partnerów wymiany przynosiła efekty w roku sprawozdawczym. Prowadzono wymianę z 394 partnerami (w tym 361 bibliotek zagranicznych i 33 krajowe). Kontrahentom BU wysłano łącznie 6.454 wol. (2000 – 4.003 wol.), z których 5.392 (2000 – 3.658) stanowiły publikacje zakupione na ten cel z Wydawnictwa Naukowego UAM. Wzrost liczby zrealizowanych wysyłek spowodowany został realizacją wysyłek materiałów wstrzymanych w roku 2000. Spośród otrzymanych od partnerów 8.352 wol. do zbiorów wprowadzono 2.551, a więc 30,5% spośród nich. Materiały specjalistyczne kierowano do bibliotek sieci. Koniec roku 2001 oznacza zakończenie prowadzenie wymiany z 80% dotychczasowych partnerów.

5. Liczba wpływających na bieżąco czasopism zwiększyła się nieznacznie w stosunku do roku 2000 i wyniosła **4.029**, w tym 2.437 polskich oraz 1.592 zagraniczne (w 2000 roku odpowiednio 2.235 i 1.733, łącznie 3.968).

6. W wyniku prowadzonej selekcji wycofano ze zbioru głównego 35.144 wol.(w 2000 – 27.936 wol.), ze zbiorów specjalnych 584 (2000 - 1.167) jednostek, co dało łącznie 35.728 31.142 (w 2000 – 31.142) wol. Selekcja zbiorów była więc wyższa niż w roku ubiegłym, co było zgodne z prowadzoną polityką zarządzania zbiorami. Z inwentarzy wykreślono 44.601 spośród wyselekcjonowanych jednostek. Liczba nowych, zinwentaryzowanych jednostek wyniosła 30.155 i była o 14.446 niższa od liczby jednostek wyselekcjonowanych.

7. Ze 120.772 jednostek wpływów pierwotnych i wtórnych zagospodarowanych przez Sekcję Zagospodarowania Druków Zbędnych żadnej jednostki nie skierowano do zbiorów, 5.228 wol. (w 2000 r. 5.240) przekazano bibliotekom sieci, a 34.530 innym odbiorcom. Na aukcję studencką skierowano 1.020 wol., natomiast na makulaturę przekazano 79.994 wol.

8. Łącznie na gromadzenie wydano (w zł.):

	2000	2001	Wzrost w %	Udział %	
				2000	2001
Prenumerata czasopism (print)	2.399.426,92	2.276.363,58	-5,1	70,91	62,5
Książki	616.443,80	626.879,23	1,7	18,22	17,2
Zbiory specjalne	194.989,63	355.445,18	82,3	5,76	9,7
Bazy danych, konsorcja	173.078,69	387.960,41	124,2	5,11	10,6
Łącznie	3.383.939,04	3.646.648,40	7,8	100,00	100,00

Łącznie wydatki na gromadzenie wzrosły o 7,8%. Spadek wydatków na kupno czasopism wynika ze zmniejszenia liczby nabywanych tytułów. Wszystkie wydatki na konsorcjalny zakup czasopism elektronicznych przeniesiono do grupy bazy danych. Ponieważ kupiono 7.710 wol. wydawnictw zwartych, łatwo można wyliczyć, iż przeciętnie jeden tom tego typu wydawnictw kupiony w 2001 roku kosztował 81 zł (w 2000 roku 94,3 zł) i był niższy od

ubiegłorocznego o 13,3 zł, tj. 14,1%. Spowodowane to było zakupem tylko 508 pozycji zagranicznych w stosunku do 7.202 polskich (w 2000 odpowiednio 351 i 6.188).

9. Ogólny stan ilościowy zinwentaryzowanych zbiorów wyniósł:

Rodzaj materiału	31.12.2000	Nowe	Odpisane	31.12. 2001
Książki	1.538.676	18.624	36.358	1.520.942
Czasopisma	676.771	4.767	7.659	673.879
Zbiory specjalne	456.572	6.764	584	462.752
Razem	2.672.019	30.155	44.601	2.657.573

Uwaga: Czasopisma Sekcji Zbiorów Masońskich (w liczbie 48.017 wol., w tym wpływy nowe w liczbie 133 wol.) liczone są w rubryce czasopisma a nie zbiory specjalne.

VI. Opracowanie zbiorów

1. Alfabetyczne dzieł zwartych i seryjnych:

Zadanie	2000	2001
Opracowano wol.	39.439	33.577
Rekordy HORIZONA:		
- nowe	11.483	19.679
- Przejęte	5.762	1.329
- poprawione	807	332
- wtórne	9.402	11.935
- hasła khw nowe	739	3.256
poprawione	-	382
Zinwentaryzowano w wol. o wartości	36.264* 519.281,34 zł	33.035** 629.627,37 zł
Wykreślono wol.	12.879	36.358
Zmeliorowano wol.	4.601	9.142

* w tej liczbie 19.412 rekordów nowości i 16.852 rekordy po retrokonwersji
** w tej liczbie 18.624 rekordów nowości i 14.411 rekordów po retrokonwersji

2. Czasopisma:

Zadanie	2000	2001
Dopisanie wol.	6.431	4.634
Tytuły skatalogowane jako nowe	270	189
Wykreślone z inwentarza	48 sygn. (12.494 wol.)	137 sygn. (7.651 wol.)
Zmeliorowane tytuły	184	50

Zadanie	2000	2001
Rekordy bibliograficzne:	1.973	1.263
Rekordy egzemplarzy	2.057	1.380
Rekordy pozycji (wol.)	40.395	15.200
Dopisano w inwentarzu tradycyjnym (wol.)	1.846	1.042
Założono nowych sygnatur:	454	239
- nowe tytuły	270	189
- melioracje	184	50
Wyłączono ze zbiorów (wol.)	12.494	7.651

3. Prace nad katalogiem alfabetycznym objęły:

Zadanie	2000	2001
Włączono kart	12.950	4.063
Wyłączono kart	1.852	1.104
Melioracja	488 dzieł	403 dzieł

4. Klasyfikacja rzeczowa:

Zadanie	2000	2001
Sklasyfikowano wol.(oprac. rekordy)	12.026	10.738
Sprawdzanie rekordów zwrotów	6.417	4.215
Kontrola haseł przedmiotowych	7.020	6.170
Retrokonwersja	9.055	8.370
Szeregowanie kart w kat. tradycyjnym	5.572	3.338
Zmeliorowano kart	3.016	-
Wyłączono kart	10.899	18.745

VII. Zbiory specjalne

1. Zgromadzono 10.436 jednostek zbiorów specjalnych (2000- 8.667). Wszystkie źródła wpływów wykazują wzrost w stosunku do wpływów z roku ubiegłego. Liczba jednostek pozyskanych drogą kupna wyniosła 3.308 (2000-2.263), wymiany 96 (77), darów 2.617 (2.445) jako egzemplarz obowiązkowy 4.094 (3.579), zbiorów zabezpieczonych 322 (303).

2. Na szczególne podkreślenie zasługuje zakupienie 36 starych druków, cennej kolekcji widokówek poznańskich, rzadkich obiektów muzycznych oraz XVI-wiecznego rękopisu.

3. Opracowano 6.764 jednostek (2000 – 7.965), co uznać należy za wynik nie do końca satysfakcjonujący. Kontynuowano intensywne przekatalogowywanie starych druków z dawnego zbioru Kaiser Wilhelm Bibliothek (1.410 dzieł) w związku z ich przeniesieniem do magazynu głównego, co nadal stanowić będzie poważne zadanie na najbliższe lata.

4. Utrzymując podjętą cztery lata temu decyzję (dotyczącą sposobu realizacji zadań związanych z konserwacją), tylko część środków przeznaczono na wykonanie pełnej

konserwacji wybranych obiektów u zewnętrznych konserwatorów spoza Biblioteki. W ten sposób poddano konserwacji 26 obiektów, w tym 11 starodruków, 2 rękopisy, 4 obiekty kartograficzne,

Nadal pozytywnie rozwijała się współpraca z Akademią Sztuk Pięknych w Warszawie, której studenci w ramach prac dyplomowych konserwują obiekty ze zbiorów BU.

Drugą część środków przeznaczono na wykonanie drobnych zabiegów konserwatorsko-zabezpieczających (czyszczenie opraw pergaminowych, natłuszczanie opraw skórzanych, podklejanie obiektów ikonograficznych i kartograficznych). Objęto nimi (łącznie z pracami wykonanymi w godzinach służbowych) przeszło 8.200 (w 2000 – 8.000) obiektów.

Sekcja Konserwacji zakonserwowała, opравиła i częściowo wygazowała 367 (2000 -359) starych druków, rękopisów i masoników, a Sekcja Opraw opравиła 107 broszur starodrucznych oraz wykonała 16 opraw dla Pracowni Rękopisów.

Kontynuowano akcję przenoszenia zbiorów specjalnych do nowego magazynu, ich porządkowania i układania.

5. Rozpoczęto przeprowadzanie skontrum zbiorów specjalnych. Wykonano skontrum zbiorów rękopiśmiennych i mikroform.

6. Kontynuowano mikrofilmowanie zabezpieczające starych czasopism, a także skanowanie obiektów specjalnych (starych druków, ikonografii).

7. Kontynuowano – w zwiększonym niż w roku ubiegłym zakresie - opracowywanie zbiorów judaistycznych, koncentrując się na kompletowaniu czasopism, wydzieleniu dubletów spośród druków zwartych i opracowaniu zerówek (tj. publikacji nie znajdujących się w zbiorach). Kontynuowano również porządkowanie ostatniej wydzielonej części zbiorów zabezpieczonych, tj. archiwaliów Głównego Urzędu Bezpieczeństwa Rzeszy.

8. Wyselekcjonowano 584 jednostki zbiorów specjalnych (w 2000 - 1.167) głównie wydawnictw nutowych i masońskich.

9. Od początku roku akademickiego 2000/2001 zmienił się harmonogram pracy Oddziału. W poszczególne dni tygodnia wszystkie sekcje i pracownie, a także Czytelnia Zbiorów Specjalnych pracują do godz. 18.00. Ta ostatnia czynna jest także w soboty w godz. 9.00-17.00. Stwarza to szanse korzystania z tych zbiorów większej liczbie zainteresowanych nimi czytelników.

VIII. Przechowywanie i ochrona zbiorów

1. Przemieszczanie i porządkowanie zbiorów realizowane było z mniejszym natężeniem niż w roku ubiegłym. Akcją przemieszczeniową objęto 370 tys. wol. (w 2000-670,4), które w całości uporządkowano. Złożyło się na to przeniesienie reszty zbiorów byłej Kaiser Wilhelm Bibliothek z magazynu przy ul. Ratajczaka do magazynu przy ul. 28 Czerwca oraz przemieszczenie ok. 180 tys. wol. w magazynie głównym po akcji selekcyjnej.

2. Stan uporządkowania Keiser Wilhelm Bibliothek wynosi 25% i zadanie to będzie stanowiło ważny zakres prac w najbliższym roku.

3. Oklejono, tj. przysposobiono technicznie do udostępniania 41.875 woluminów książek i czasopism (w 2000 – 35,4 tys.).

4. Sekcja Skontrum przeprowadziła skontrum zbiorów specjalnych. Z uwagi na prowadzenie przeróżnych prac porządkowych i związanej z tym kontrolę zbiorów Sekcja nie prowadziła typowej kontroli nowych partii zbiorów. Kontynuowano kontrole kuponoteki, w tym szczególnie tzw. "sztywnych" zakładki księgozbioru podręcznego czytelników i pracowni. Ta akcja przygotowująca do zamknięcia tradycyjnej kuponoteki będzie kontynuowana.

5. Oprawiono łącznie 5.565 wol., w tym Sekcja Opraw w ramach godzin służbowych 4.235 (w 2000 - łącznie 4.548 wol.).

Sekcja Opraw wykonała również 223 pudła na zbiory (w 2000 - 342) oraz 435 teczek do gazet (w 2000 - 590).

6. Sekcja Konserwacji wykonała naprawę lub konserwację 328 opraw (2000 - 224) i 1.182 różne zabiegi introligatorskie (2000 - 2.041).

7. Zakończona została prowadzona od roku 1997 akcja suszenia książek z Seminarium Diecezjalnego w Nysie (obecnie Wydział Teologiczny Uniwersytetu Opolskiego).

8. Kontynuowane było ważne zadanie opracowania planu ochrony zbiorów zgodnie z wymogami stawianymi przed Biblioteką, jako obiektem podlegającym specjalnej ochronie. Opracowany został program elektronicznej ochrony, którego I etap będzie realizowany w roku 2002.

IX. Udostępnianie zbiorów

1. W zakresie zamówień złożonych w magazynie zanotowano kolejny rok z rzędu – tym razem minimalny- spadek, odnotowując ich 149.805 (w 2000 – 153.348, 1999 - 301.988, 1998 – 454.712). Spadek ten (o 2,3% w stosunku do 2000) oznacza osiągnięcie poziomu równowagi po gwałtownych spadkach w poprzednich dwóch latach, kiedy konsumowano efekty przeprowadzonej reformy, tj. wyprowadzenia z magazynu wszystkich egzemplarzy podręczników i skryptów do księgozbioru Wypożyczalni. Ze złożonych zamówień realizowano 121.804 wol., co oznacza że wskaźnik rewersów zrealizowanych wyniósł 81,3% (w 1998 r. odsetek ten wyniósł 50,5% a w 1999 – 59,8%, 2000 – 72,5%). Oznacza to wyraźną poprawę tego tak bardzo niezadowolającego w poprzednich latach wskaźnika. Z powodu wypożyczenia nie zrealizowano 14,95% złożonych zamówień (w 1999 – 34,2%, w 2000 – 22,9%), a z powodu zagubień 3,7% (w 1999 - 5,98, 2000 – 4,6%). Liczba zamówień niezrealizowanych spadła ze 121.340 w 1999 roku i 42.101 w roku ubiegłym do 28.001, co oznacza spadek procentowego wskaźnika zamówień niezrealizowanych z 40,2% poprzez 27,5% do 18,7% w roku sprawozdawczym.

2. Liczba czytelników zarejestrowanych w roku bieżącym wyniosła 15.884 (2000 – 14.734), sprawiając, iż liczba aktywnych kont czytelniczych zamknęła się cyfrą 23.121 (w 2000- 21.378). Kontynuowano przenoszenie tradycyjnych kont czytelniczych do bazy komputerowej.

3. W Oddziale Udostępniania udostępniono łącznie **502.435** wol. (2000 - 538.134), co oznacza spadek o 6,6 %. Udostępniono:

- w czytelniach: 334.362 wol., (2000 – 382.076) co oznacza spadek o 12,5%,
- poprzez wypożyczalnię miejscową: 117.867 wol., (2000 – 106.063.), wzrost o 11,1%, w tym: bezpośrednio z księgozbioru wypożyczalni 94.180 (w 2000 – 83.669), co oznacza wzrost o 12,6%, z magazynu 23.687 (w 2000 – 22.394) co oznacza wzrost 1,8% ,

- poprzez wypożyczalnię międzybiblioteczną: 3.547 wol. (2000 – 3.658) co oznacza spadek o 3%,
- udzieleniem 5.000 depozytów (2000 - 4.921), wzrost o 1,6 %,
- w Domach Studenckich : 29.625 wol. (2000 – 27.644), wzrost o 7,1%.

4. Pozostałe agendy Biblioteki udostępniły w tradycyjny sposób 27.780 jednostek (2000 – 14.090 jednostek) co daje łącznie **530.275** udostępnienia (2000 - 552.224) rejestrowane. Suma ta nie obejmuje ilości udostępnień zbiorów podręcznych czytelników w ramach tzw. wolnego dostępu do półek. W skali całej Biblioteki udostępnianie tradycyjne zmalało więc o 1,2%.

5. W szczególny sposób zwraca uwagę ilość materiałów udostępnianych w formie elektronicznej. Mimo pewnej niedoskonałości systemu ich rejestracji, w roku sprawozdawczym zarejestrowano ich już przeszło 200.000 wyszukanych abstraktów i artykułów. Stanowi to już blisko 40% udostępnień tradycyjnych!

6. Nie prowadzono selekcji księgozbioru dydaktycznego. Zakupiono 5.379 książek (2000 – 4.888) oraz wprowadzono do niego 2.431 (w 2000 - 1.378) wol. przejętych z magazynu głównego, co łącznie powiększyło księgozbiór dydaktyczny o **7.810 wol.** Liczył on na koniec roku **58.676. wol.** (w roku 2000- 50.866).

7. Mimo pewnych trudności utrzymano wprowadzoną w końcu roku 1999 zasadę realizacji zamówień do czytelników co 30 minut (uprzednio co 60 min.).

8. Kontynuowano akcję zabezpieczania księgozbioru dydaktycznego (foliowanie) i równoczesnego jego oznaczania działowego i wyposażania w kody kreskowe oraz paski magnetyczne.

9. Z początkiem nowego roku akademickiego uruchomiono nową czytelnię w miejscu dawnej wypożyczalni oraz małą czytelnię w pokoju po byłym księgozborze amerykańskim. Zmieniono system ustawienia księgozbioru tworząc księgozbiory dziedzinowe nauk: filologicznych, historycznych, społecznych oraz utrzymując jako wydzielone księgozbiory: niemiecki, zbiorów specjalnych. Ograniczono do minimum księgozbiór dawnej czytelnicy Oddziału Informacji Naukowej na rzecz uruchomienia w niej większej liczby stanowisk komputerowych dla czytelników (obsługa internetu i baz danych). Utworzono małą czytelnię najnowszej literatury bibliologicznej, głównie z przeznaczeniem dla samokształcenia i zawodowego doskonalenia pracowników BU.

10. W sposób wyraźny zwiększono z początkiem roku akademickiego liczbę godzin otwarcia czytelnicy. Wszystkie podstawowe (poza OIN i bibliologiczną) czynne są również w soboty do godz.17.00, a w niedziele do 13.00 trzy z nich. Łącznie wszystkie czytelnice są dostępne przez 397 godzin w tygodniu.

11. Do księgozbiorów podręcznych czytelnicy włączono 1.780 (2000-1.975) wol., a wyłączono 621 (2000-1.032) wol. Liczą one obecnie 26.084 wol. książek, ok. 12 000 dokumentów audiowizualnych oraz 1.741 tytułów czasopism bieżących (w Czytelni Czasopism, Czytelni Niemieckiej oraz Czytelni Zbiorów Specjalnych).

12. Wskaźnik częstotliwości udostępniania księgozbiorów podręcznych wyniósł 3,96 zmieniając się dość wyraźnie w stosunku do roku ubiegłego kiedy to wynosił 3,47. Tenże

wskaźnik dla księgozbioru dydaktycznego Wypożyczalni wyniósł 1,63 mimo utrzymania zasady wypożyczeń na stosunkowo długie terminy.

13. Po reorganizacji zwiększyła się znacznie liczba miejsc w czytelnich ze 188 w 2000 roku do **242** w roku sprawozdawczym, w tym odpowiednio:

BC I - 66
BC II - 66
CPN - 12
BC III - 48
CN - 16
CB - 8
OIN - 10
CZS - 16

14. Kontynuowano wydzielanie tzw. egzemplarza archiwalnego spośród książek rzadkich oraz najczęściej wykorzystywanych podręczników i skryptów. Spośród druków wydanych po 1970 roku do wyłącznego korzystania na miejscu wyznaczono 5.882 (2000 -2.679) wol.

X. Działalność informacyjna

1. Udostępnialiśmy czytelnikom przeszło 100 baz danych na CD-ROM oraz dysków multimedialnych (słowniki, encyklopedie), udostępnianych zarówno jednostanowiskowo jak i w technologii ERL. Mogli oni korzystać również z Internetu, a także baz udostępnianych z serwera PCSS-u. Z baz w BU skorzystało 3.600 zarejestrowanych użytkowników (w 2000-3.700). Rejestracja ta nie jest pełna, gdyż dotyczy wyłącznie użytkowników pracujących co najmniej 30 minut oraz dlatego, że 10 baz udostępnianych były w technologii ERL (dostęp do baz przez internet). Tych logowań było 15.485 (w 2000- 10.205), w ramach których przeprowadzono 72.963 poszukiwania w bazach, wyszukano 34.418 (w 2000 -19,4 tys.) abstraktów i przeszło 72 tys. (2000- 44 tys.) rekordów.

2. Bardzo dużym zainteresowaniem cieszyły się też bazy udostępnione przez firmę EBSCO w ramach projektu EIFL, do której logowano się 7.454 razy, ściągając łącznie 33.232 artykułów czy abstraktów.

3. Biblioteka uczestniczyła w konsorcjach dających dostęp do baz EBSCOOnline, ScienceDirect, LINK, IDEAL, SwetsNet Navigator oraz czasopisma Chemical Abstracts. Nie pełna za rok sprawozdawczy statystyka ich wykorzystania pozwala stwierdzić, że korzystano z nich ok. 60.000.

4. W roku sprawozdawczym kontynuowano tworzenie baz własnych m.in.: dysertacji, księgozbiorów podręcznych wypożyczalni i czyteln, zbiorów ikonograficznych, zawartości prasy wielkopolskiej, zbiorów muzycznych.

5. Mniejszym zainteresowaniem użytkowników cieszyły się prowadzone w każdą środę (głównie dla pracowników nauki, a także studentów) kursy z zakresu korzystania z CD-ROM i Internetu oraz stałe konsultacje w zakresie dostępu do czasopism elektronicznych. Wynika to z faktu coraz lepszego przygotowania użytkowników i zmusza to wypracowania innych form działania.

6. Powyższe usługi informacyjne zastępują korzystanie z form tradycyjnych - zestawień tematycznych i kwerend. Z usług tych skorzystało jednak w roku sprawozdawczym, w stosunku do ubiegłego więcej osób. W Oddziale Informacji Naukowej wykonano 3 zestawienia tematyczne z 4.125 opisami oraz 607 kwerend z 2.864 opisami. Oddział Zbiorów Specjalnych wykonał 65 kwerend oraz 100 abstraktów.

7. W ramach prac wydawniczych:

- w ramach serii *Prace Biblioteki Uniwersyteckiej* opublikowano 2 kolejne zeszyty serii wydawnictw pod tytułem *Spisy zawartości prasy wielkopolskiej*, która docelowo ma równoległe z mikrofilmowaniem objąć najważniejsze tytuły prasy wielkopolskiej XIX i XX wieku,

- przygotowano piąty tom nowej serii czasopisma *Biblioteka*, rocznika wydawanego systematycznie do lat 70-tych, który ukaże się w początkach 2002 roku.

8. Zorganizowano 8 dużych wystaw, z których najważniejszymi były:

- *VI Poznański Przegląd Książki Naukowej*,
- *Najciekawsze zbiory Czytelni Austriackiej*,
- *Wielkopolskie ścieżki*,
- *Anioły i Demony – Rumunia w ostatnim roku XX wieku*,
- *Prymas Tysiąclecia*,
- *Nie bójcie się tych co ciała zabijają*.

Systematycznie aktualizowano wystawy nowości oraz organizowano tzw. małe wystawy.

9. Pracownia Mikrofilmowa wykonała 104.885 (2000 – 179,9 tys.) odbitek kserograficznych.

10. Pracownia Mikrofilmowa wykonała 296 filmów srebrnych, tj. 181.905 klatek oryginału (w 2000 -162 filmy, 97.740 klatek) z 14 tytułów czasopism oraz 454 filmy diazo (260.388 klatek); zeskanowała przeszło 16.000 plików w tym 25 książek ze zbiorów specjalnych i 16 na potrzeby biblioteki Col.Europeum oraz 2.630 odbitek kserograficznych z mikrofilmów.

XI. Komputeryzacja

1. Zakupiono:

- sprzęt: 17 komputerów na stacje robocze, 2 monitory LCD, 2 huby 10-portowe, 2 drukarki laserowe,
- oprogramowanie: Microsoft Office professional na 100 licencji, Adobe PhotoShop, Adobe Acrobat 5.0 CE oraz Microsoft Office Professional 2000 na 5 licencji każdy.

2. W ramach wdrażania systemu HORIZON:

- w *module katalogowania* kontynuowano katalogowanie nowych nabytków, katalogowanie księgozbioru dydaktycznego oraz katalogowanie retrospektywne księgozbioru aktywnego; rozpoczęto katalogowanie zbiorów Czytelni Niemieckiej,
- *moduł gromadzenia* oraz *moduł udostępniania*, wdrożone w roku 2000 pracowały we wszystkich agendach,
- w *module czasopism* zakończono wprowadzanie do bazy prenumerowanych czasopism zagranicznych, kontynuowano wprowadzanie opisów bibliograficznych oraz tworzenie rekordów zasobów czasopism bieżących z eo i wymiany.

3. W czytelnich udostępniono kolejne OPAC –i.

4. Na stacjach roboczych w BU zainstalowano nową wersję oprogramowania systemu HORIZON (5.02.g10) oraz oprogramowania Windows User Interfce (v.G10).

5. Baza systemu HORIZON została przeniesiona z serwera Gandalf na serwer PFBN2 posadowiony w PCSS, co powinno usprawnić przebieg prac i zwiększyć bezpieczeństwo bazy.

6. Przeprowadzano bieżące naprawy sprzętu i oprogramowania.

7. Przeprowadzono dalszy cykl szkoleń dla bibliotekarzy BU, bibliotekarzy bibliotek sieci biblioteczno-informacyjnej UAM oraz bibliotekarzy innych bibliotek należących do PFBN, w zakresie modułu katalogowania i PAC, formatów, języka haseł przedmiotowych, modułu udostępniania (łącznie 370 godzin).

8. W ramach prac wykonanych na rzecz systemu prowadzono szkolenia, przydzielono zakresy numerów kontrolnych, wykonano konwersję baz (por. sprawozdanie sieci bibliotek zakładowych).

9. Kontynuowano współpracę z dotychczasowym wykonawcą strony domowej WWW, dzięki czemu została ona znacznie rozbudowana.

10. Na koniec roku sprawozdawczego baza liczyła:

	1999	2000	2001
Opisów bibliograficznych	46.353	118.792	164.390
Pozycji	108.628	277.374	404.278
Zarejestrowanych czytelników	19.128	26.580	29.700

XII. Działalność dydaktyczna, naukowo-badawcza i popularyzatorska

1. Kształceniem z „Przysposobienia bibliotecznego” objęto 5.000 studentów w ramach 508 godzin dydaktycznych (w 2000 – 4.100), a zajęciami z „Podstaw informacji naukowej” 3 grupy ćwiczeniowe w ramach 63 godzin dydaktycznych (w 2000 - 8 grup, 132 godzin). Zmniejszenie ilości zajęć z „Podstaw informacji naukowej” wynika ze zmieniających się potrzeb użytkowników nastawionych teraz głównie na sprawy związane z poszukiwaniami internetowymi oraz korzystaniem z baz na CD-ROM. Zmusza to do zastanowienia się nad wypracowaniem innej formuły kształcenia w tym zakresie.

2. Praktyk studenckich dla studentów kierunków bibliotekarskich, podobnie jak w roku ubiegłym, nie organizowano. Zrealizowano miesięczne praktyki dla 2 studentów uczelni prywatnych oraz p. Tiphaine Zirmi studentki I roku Ecole Nationale des Chartes w Paryżu.

3. W szkoleniu wewnętrznym uczestniczyło 10 osób, uzyskując stosowne zaświadczenia; 10 osób uczestniczyło w lektoratach języka angielskiego, 1 niemieckiego. Dodatkowo na kursie wewnętrznym j. angielskiego uczyły się 4 osoby. Zaocznie na studiach magisterskich studiowało 10 osób, 1 na studiach licencjackich oraz 1 w bibliotekarskim studium

pomaturalnym. Dwie osoby spośród studiujących uzyskały magisterium z zakresu bibliotekoznawstwa.

5. Zorganizowano 9 zebrań naukowych dotyczących: realizacji zajęć dydaktycznych, relacji z pobytów na konferencjach, wyjazdów zagranicznych, prezentacji zbiorów specjalnych, wyników własnych badań naukowych, założeń prowadzenia badania potrzeb użytkowników.

6. Zorganizowano trzy prezentacje i cztery wykłady w związku z organizowanymi przez UAM Dniami Nauki oraz 59 prelekcji dla gości wizytujących Ciążeń. Przyjęto 9 wycieczek tj. przeszło 200 osób zainteresowanych historią Biblioteki, jej bieżącą działalnością, rozwojem usług informacyjnych i znaczeniem biblioteki jako warsztatu pracy naukowo-badawczej.

7. W celu przygotowania kolejnego rocznika *Biblioteka* powołany zespół redakcyjny zbierał się 6-krotnie, omawiając problemy redakcyjne i wydawnicze.

8. W ramach współpracy międzynarodowej współpracowano na podstawie umów z 21 ośrodkami.

Przyjęto 10 gości indywidualnych, a 15-krotnie pracownicy Biblioteki Uniwersyteckiej wyjeżdżali do różnych ośrodków tak w ramach umów jak i poza nimi.

9. Wzorem lat ubiegłych z okazji Dnia Bibliotekarza zorganizowano wyjazd szkoleniowo-rekreacyjny, tym razem do Słubic i Frankfurtu/O.

10. W ramach prowadzonych prac naukowo-badawczych pracownicy Biblioteki Uniwersyteckiej:

- wygłosili 14 referatów na konferencjach krajowych, 3 na zagranicznych,
- opublikowali 54 oryginalne prace (w tym 3 samoistne i 51 artykułów),
- opracowali 100 abstraktów dla czasopisma RILM Abstracts.

XIII. ZBIORY BIBLIOTEKI UNIWERSYTECKIEJ W CIĄŻENIU

1. Sporządzono 6 list dubletów, które rozesłano do bibliotek krajowych i zagranicznych.
2. Uporządkowano 280 mb. zbioru dubletów oraz 360 mb zbiorów masońskich.
3. Przygotowano do przewiezienia do Poznania 10.000 starych druków.
4. Zrealizowano 357 zamówień czytelniczych oraz wykonano 2.998 stron kserokopii.

XIV. UWAGI KOŃCOWE

Rok 2001 był rokiem kontynuacji wielu zadań, realizowanych w tradycyjnej formule ale i nowej technologii. Był rokiem, w którym część z zadań tradycyjnych uległa wygaszeniu, lub została zamieniona przez zadania realizowane w nowoczesnych technologiach. Pojawiły się również nowe wyzwania, które starano się na bieżąco podejmować i realizować. Podsumowując można stwierdzić, że przyjęte na rok 2000 założenia zostały w większości zrealizowane.

Przyznany Bibliotece Uniwersyteckiej budżet został – w części dotyczącej gromadzenia - wykorzystany na dość wyraźne zwiększenie poziomu gromadzenia. Choć cieszy fakt kupna większej liczby książek niż w roku ubiegłym, to zdecydowanie nadal jest ich za mało w stosunku do potrzeb i możliwości udostępnienia. Powtórzyć należy uwagi zgłaszane już w

latach poprzednich, że łączne kwoty przeznaczane na ten cel statutowy nadal nie pozwalają na zaspokojenie dużej części potrzeb. Odnosi się to zarówno do zakupu czasopism, baz danych jak i książek. Widać to szczególnie wyraźnie gdy porównamy poziom gromadzenia ze wzrostem produkcji wydawniczej oraz zwiększającą się liczbą pracowników i studentów (na koniec roku sprawozdawczego już przeszło 45.000 na różnych formach studiów). Statystycznie na jednego pracownika i studenta wprowadzono do zbiorów w całym systemie biblioteczno-informacyjnym Uczelni 2 wol. (w 1997 –1,7; w 1998 – 1,8; w 1999 –1,6; w 2000 –1,8).

Szczególnie trudna z punktu widzenia obsługi pozostaje nadal sytuacja studentów, w tym przede wszystkim studiujących zaocznie. Problemu tego nie rozwiąże zwiększanie ilości książek dostępnych wyłącznie w czytelnich (choćby z powodu ciągle zbyt małej liczby miejsc w czytelnich) ani powiększanie ilości kserografów.

Podtrzymać możemy nasze wcześniejsze deklaracje o możliwości wykorzystania jednorazowego dofinansowanie zakupów podręczników do księgozbioru dydaktycznego, co mogłoby dać podwojenie liczby podręczników i skryptów, które na zasadzie wolnego dostępu i bezwiersowych wypożyczeń, mogą być „od ręki” udostępniane studentom. Taka organizacja księgozbioru dydaktycznego współgra z coraz powszechniejszymi tendencjami na Uczelni tworzenia interdyscyplinarnych kierunków studiów, których programy zmuszają studentów do korzystania z podręczników z różnych dziedzin. Żadna z bibliotek sieci nie będzie w stanie tak zorganizować swojego księgozbioru, by te zróżnicowane potrzeby zaspokoić. Będzie to mogła uczynić wyłącznie dobrze wyposażona i sprawnie działająca wypożyczalnia Biblioteki Uniwersyteckiej, obsługująca wszystkich studentów Uczelni. Zbudowanie jej księgozbioru wymagać będzie albo przeznaczenia na ten cel środków centralnych, albo też przekazania środków przez każdy z Wydziałów. Realizacja tego zadania w 2001 roku ze środków własnych BU zaowocowała co prawda wzrostem tego księgozbioru o 16%, lecz nadal wiele pozostaje w tej kwestii do zrobienia.

Zaangażowanie się w budowę tego księgozbioru dydaktycznego nadal powodowało utrzymanie niskiego poziomu zakupu książek zagranicznych 505wol. (5,5% wszystkich kupionych książek). To kazało pracować cały rok nad reformą gromadzenia, którego efektem stało się zaproponowanie i wprowadzenie po dyskusjach z dniem 01.01.2002 r. nowego systemu gromadzenia. Zapewni on zwiększenie ilości książek kupowanych celowo, w tym znaczne zwiększenie książek zagranicznych w wyniku likwidacji wymiany i przeznaczenia środków do tej pory przez nią wykorzystywanych na celowe zakupy.

W tym kontekście podkreślić należy zgodę władz Uczelni na udział w konsorcjach, pozwalających kupować dostęp do baz danych i czasopism elektronicznych tak, aby w ten – bez wątpienia korzystny finansowo sposób- udostępnić pracownikom i studentom uczelni źródła nieobecne do tej pory w ofercie Biblioteki. Po raz pierwszy widać też wyraźny wzrost poziomu ich wykorzystywania.

Kolejny rok z rzędu – mimo prowadzonej przez NIK kontroli Narodowego Zasobu Bibliotecznego - nie udało się przekonać władz Uczelni do rozpoczęcia prac związanych z budową ostatniego skrzydła magazynowego przy ul. Ratajczaka, co rozwiązywałoby problem magazynowy na najbliższe 15-20 lat i zapewniło właściwe warunki magazynowania posiadanym zbiorom. Przesunięcia wewnątrz Biblioteki (możliwe dzięki dużej selekcji) pozwoliły wyłącznie na wygospodarowanie pewnej powierzchni na nowości, które skierujemy do zbiorów w najbliższych dwóch latach. Brak szczególnie miejsca dla

przechowywania czasopism. Nie udało się zrealizować planu przeniesienia partii zmikrofilmowanych tytułów do nowego magazynu przy ul. 28 Czerwca.

Wspomniany magazyn przy Collegium Cegielskiego pozwolił na umieszczenie w roku 2000 – w dobrych warunkach – dawnego zasobu Kaiser Wilhelm Bibliothek z poprzedniego

magazynu na Morasku. W roku 2001 przeniesiono tam wyłącznie ostatnią część tego zbioru przechowywaną dotąd przy ul. Ratajczaka. Cieszy fakt przygotowania małego magazynu po dawnej kotłowni, lecz wygospodarowane w nim miejsce zapewni rezerwę miejsca na jeden rok gromadzenia.

Za sukces należy uznać fakt, iż po kilku latach starań coraz głośniejsze i powszechniej zaczęto mówić – także w oficjalnych wystąpieniach władz uczelni – o budowie nowego gmachu Biblioteki w ramach realizacji II fazy rozbudowy Moraska. Do dyskusji pozostaje problem, czy budować nowy gmach na Morasku czy w centrum miasta, czy na Moraska przenieść tylko część zbiorów (dla obsługi znajdujących się w kampusie wydziałów). Tymi sprawami będzie należało się zająć w roku 2002.

Wspomniana powyżej sytuacja mobilizuje jeszcze bardziej do konsekwentnego realizowania zapoczątkowanej kilka lat temu polityki selekcji zbiorów, ograniczania liczby wprowadzanych egzemplarzy i zawężania grup tematycznych stanowiących przedmiot zainteresowania Biblioteki. Cały rok realizowano gromadzenie zgodnie z takimi – obowiązującymi od początku 1998 roku - zasadami gromadzenia zbiorów. Równocześnie pracowano nad ich nowelizacją. Została ona przyjęta i będzie obowiązywała od początku roku 2002. Zgodnie z wprowadzonymi zmianami, do Publicznej Biblioteki Pedagogicznej przekazywane są wszystkie wpływające do BU podręczniki szkolne a do Biblioteki Miejskiej literatura dziecięca i młodzieżowa. Działania te sprzyjają realizacji zadań zmierzających do jak największej specjalizacji zbiorów bibliotek miasta. Na szczególne podkreślenie zasługuje utrzymanie wysokiego tempa zagospodarowywania zbiorów zabezpieczonych. Szybkie rozwiązanie problemu wielu jeszcze tysięcy zbiorów zabezpieczonych zalegających piwnice, będzie nadal ważnym zadaniem w najbliższych latach.

Utrzymano wysoki poziom liczby woluminów wyselekcjonowanych ze zbioru głównego (co stanowiło priorytet w ostatnich latach). Przystąpiono do wycofywania ze zbiorów dysertacji zagranicznych, jako materiału szybko dezaktualizującego się i bardzo rzadko wykorzystywanego. Planuje się dalsze prowadzenie tych prac, choć trzeba być świadomym, iż w natłoku innych zadań (komputeryzacja) nie zawsze będą one miały priorytet. Dodatkowo prowadzenie selekcji w przypadku bieżącego (a nie działowego) ustawienia zbiorów to ciągle jego przesuwanie w celu likwidowania luk i wykorzystania powierzchni. Tak więc oznacza to niekończące się prace przy przesuwaniu i porządkowaniu zbiorów, które wykonywać muszą przeciążeni bieżącą obsługą czytelników magazynierzy.

Prowadzenie tych wszystkich prac wymaga albo środków na prace zlecone, albo nowych etatów. Przyznania tych ostatnich władze Uczelni konsekwentnie odmawiają. Taka polityka wymaga jednak dofinansowania prac zleconych. W roku 2001 środki przyznane Bibliotece na ten cel nie były małe, gdyż wyniosły 260 000 zł. Jeśli dodamy do tego np. 49.000 uzyskanych na retrokonwersję z DWB, możliwość wykorzystywania na ten cel środków pozyskanych samodzielnie, to okaże się, iż dzięki nim udało się utrzymać wysokie tempo prac, szczególnie przy retrokonwersji. W końcu roku sprawozdawczego baza liczyła już przeszło 400 000 pozycji, co stawiało ją pod względem liczebności, na 3 miejscu w kraju. Na bieżąco wprowadzane są wszystkie nabytki, retrokonwersja tytułów wypożyczanych po

raz pierwszy, starych wypożyczeń pracowników naukowych. Z realizacją tego ostatniego zadania BU miała stosunkowo duże problemy. Ważkość realizacji zadań związanych z likwidacją starej kuponoteki wypożyczalni i przejścia na wyłącznie automatyczną rejestracją wypożyczeń, nie jest do końca uświadamiana przez pracowników nauki. Powoduje to przetrzymywanie książek, posługiwanie się starą (nieważną!) kartą, utrudnianie wprowadzania dalszych udogodnień w komputeryzacji udostępnień, przy równoczesnym domaganiu się nowoczesnej, szybkiej i sprawnej obsługi.

Nadal jednym z najważniejszych, pozostaje problem kadrowy. Wynika on przede wszystkim z przyrostu zadań. Z jednej strony związany on jest z nadal początkowym okresem wdrażania komputeryzacji, które to prace - co należy raz jeszcze głośno powiedzieć - wymagają w tej fazie zwiększenia zatrudnienia. Wiele bowiem zadań należy prowadzić dwutorowo, wielu nowych zadań należy się nauczyć, a to wymaga przeznaczenia dodatkowego czasu na szkolenia.

Komputeryzacja Biblioteki przynosi równocześnie rozwój zupełnie nowych zadań, które wymagają zatrudniania nowych osób albo przesuwania na te stanowiska dotychczasowej kadry. Do zadań tych należy np. obsługa systemu, obsługa sieci i sprzętu, prowadzenie szkoleń, retrokonwersja (wprowadzanie do bazy opisów książek ze starych zbiorów) czy rozwój nowych usług informacyjnych (CD-ROM, Internet, czasopisma elektroniczne itp.).

Kontynuowanie retrokonwersji księgozbioru aktywnego, a także całego księgozbioru podręcznego zgromadzonego w czytelnich i pracowniach uważać należy za najważniejszą z prac Biblioteki w 2002 roku. Jej dotychczasowa realizacja –dotkliwa bez wątpienia momentami dla użytkowników – doprowadziła jednak do tego, iż w początku roku akademickiego 2001/2002 dokładnie połowa zamawianych książek z magazynu głównego wprowadzona była już do bazy. Prowadzenie tych prac w kolejnym roku akademickim, przy równoczesnym dalszym rozbudowaniu księgozbioru dydaktycznego Wypożyczalni, przyniesie jeszcze wyraźniejszą poprawę obsługi zamówień czytelniczych.

Powiększono w 2001 roku liczbę pozostających w dyspozycji czytelników stacji roboczych (OPAC-ów). Niestety jest ich nadal za mało w związku ze wzrostem bazy. Niestety nie zrealizowano zaplanowanego zadania skomputeryzowania Sekcji Realizacji Oddziału Magazynowania i Ochrony Zbiorów w celu umożliwienia rezygnacji z wypisywania rewersów dla książek zamawianych na podstawie bazy (a nie tradycyjnego katalogu), pozyskanie natychmiastowej informacji o statusie książki i wprowadzenie systemu rezerwacji wypożyczonych tytułów. Pozostaje to ważnym zadaniem na rok 2002.

Drugi problem kadrowy wynika z konieczności obsługi przez tę samą ilość pracowników większej liczby użytkowników, większej niż przed laty liczby książek zgromadzonych na większej powierzchni magazynowej. W tym kontekście należy raz jeszcze jako największy sukces Biblioteki Uniwersyteckiej w ostatnich dwóch latach wskazać efekty osiągnięte dzięki organizacji nowej wypożyczalni i realizacji różnych prac z tym związanych. Myślimy tu głównie o przeniesieniu książek dydaktycznych z księgozbioru głównego do dydaktycznego, co pozwoliło zredukować wyraźnie liczbę niepotrzebnie składanych przez czytelników rewersów (wielokrotne składanie rewersów na te same, wypożyczone już egzemplarze), a w wyniku zmniejszenia ilości rewersów wpływających do sprawdzenia w magazynie, zmniejszenie obciążenia pracy magazynierów, a tym samym przyspieszenie tempa realizacji zamówień składanych w czytelnich. Pozwoliło to również zintensyfikować prace nad porządkowaniem zbiorów, czego efektem stało się w roku sprawozdawczym dalsze obniżenie ilości niezrealizowanych zamówień czytelniczych do poziomu 18%. Dalsza poprawa tego

wskaźnika poprzez wyznaczanie książek udostępnianych wyłącznie na miejscu, a także porządkowania magazynu pozostawać będzie ważnym zadaniem w nowym roku.

Należy podtrzymać ubiegłoroczne stwierdzenie, że zdobyte doświadczenia pozwoliły na wprowadzenie poważnych zmian organizacyjnych w strukturze Biblioteki tak, aby ona i odzwierciedlany przez nią przebieg procedur bibliotecznych, zbliżone był bardziej do wprowadzonych w życie modyfikacji. W roku 2001 w zmodyfikowanej formule organizacyjnej i procedurze przebiegało opracowanie czasopism. Zmiany te będą zapewne w dalszych latach kontynuowane, gdyż wraz z postępem we wdrażaniu komputeryzacji następują zmiany w trybach realizacji prac bibliotecznych. Nie wszystkie można od razu przewidzieć, i nie dla wszystkich można od razu zaproponować ich odzwierciedlenie w zmodyfikowanej strukturze. Dlatego te procesy będą elastycznie kontynuowane w następnych latach wraz z dojrzewaniem kierownictwa Biblioteki do konieczności ich wprowadzania. Doświadczenia roku 2001 pozwalają myśleć o wprowadzeniu istotnych zmian w zakresie obsługi informacyjnej, a także połączeniem w ramach jednego oddziału dwóch działających dziś na niwie opracowania formalnego zbiorów dwóch oddzielnych zespołów.

Bardzo wyraźnie pojawia się konieczność większego sformalizowania i zorganizowania tych wszystkich prac, których efektem ma stawać się zwiększenie stopnia uporządkowania zbiorów (łączenie ciągów, wydawnictw zwartych, eliminacja zbędnych wydań, wskazywanie pozycji do wyłącznego korzystania na miejscu itp.). Odrębnym zadaniem stanie się wydzielenie stanowiska do obsługi czasopism elektronicznych, a także reorganizacja prac Samodzielnej Sekcji ds. Komputeryzacji, połączona z poważnymi zmianami kadrowymi.

W odróżnieniu od poprzednich lat znacznie mniejszy był zakres prowadzonych prac modernizacyjnych, szczególnie malowania i wyposażania pomieszczeń pracowniczych.

Cieszy fakt, iż udało się zorganizować nową Czytelnię Nauk Społecznych oraz wydzielić (z 8 miejscami czytelnicznymi) Księgozbiór Bibliologiczny. Dzięki wprowadzonym zmianom znacznie wzrosła liczba miejsc w czytelniach, ale też dzięki nowemu ustawieniu działowemu zbiorów we wszystkich czytelniach, dostęp do materiałów stał się łatwiejszy. Otwarcie wszystkich czytelni w soboty, uruchomienie pracowni Oddziału Zbiorów Specjalnych w godzinach popołudniowych to kolejne bez wątpienia duże osiągnięcie. W roku 2002 należy dążyć do dalszej modernizacji czytelni, otwarcia Czytelni Oddziału Informacji Naukowej w soboty, doposażenia Biblioteki w kserografy automatyczne. Bez wątpienia należy prowadzić dyskusje na temat zasad korzystania z BU przez osoby nie będące studentami i pracownikami BU. Dyskutowanym tematem winno stać się dalsze ograniczenie możliwości dokonywania wypożyczeń zewnętrznych.

Wysoko należy ocenić rezultaty prac w zakresie dokumentacji zbiorów własnych oraz innych prac naukowo-badawczych i dokumentacyjnych, których efekty odnajdujemy w dużej liczbie publikacji, w tym szczególnie wydawnictw własnych Biblioteki Uniwersyteckiej.

Przyznana nam przez KBN kategoryzacja owocuje otrzymywaniem przez BU środków finansowych w ramach środków przyznawanych na działalność statutową.

W roku 2001 zakończyła się kontrola wewnętrzna dotycząca zakupu usług i materiałów realizowanych przez BU w 2000 roku. Nie przyniosła ona zasadniczych uwag krytycznych, choć pozwoliła na nowo zorganizować działania BU w tym zakresie. Starano się realizować te zadania wypływające z kontroli NIK, które dotyczą zapewnienia zbiorom właściwych warunków przechowywania (rozbudowa powierzchni magazynowej) i ochrony. W tym drugim zakresie w roku 2001 trwało sporządzenie planu ochrony zbiorów, ich akceptowanie i uzgodnienie z właściwymi organami. Początek roku 2002 będzie okresem realizacji prac technicznych wynikających z tego planu. Wychodząc naprzeciw zadaniom z tego zakresu,

kierownictwo Biblioteki przygotowało plan ochrony zbiorów specjalnych oraz wzmożenia ochrony wejścia głównego, który przedstawiony został Fundacji na Rzecz Nauki Polskiej jako wniosek w ramach programu CERBER. Efekty starań będą znane także dopiero początku roku 2002.

Wnioski z działalności w roku 2001 wyznaczają dla sieci biblioteczno-informacyjnej UAM główne kierunki działania na rok 2002. Należą do nich wspomniane w większości powyżej:

- intensyfikacja automatyzacji prac bibliotecznych,
- podtrzymanie wysokiego tempa realizacji prac związanych z retrokonwersją zbiorów,
- remonty dalszych czytelni, rozpoczęcie prac nad przygotowaniem koncepcji budowy magazynu oraz przygotowanie magazynów zastępczych,
- dbałość o właściwe profilowanie zbiorów, utrzymanie poziomu selekcji bieżącej i retrospektywnej, zwiększenie zakupów (w tym głównie książek zagranicznych), rozwiązanie problemu gromadzenia literatury pięknej,
- intensywne dalsze zagospodarowywanie zbiorów zabezpieczonych,
- rozwiązanie problemu braku należytej współpracy ze środowiskiem użytkowników sieci biblioteczno-informacyjnej w zakresie doboru literatury do zbiorów oraz uzgodnień zamówień w ramach sieci (realizacja poprzez wdrożenie części modułu gromadzenia systemu Horizon umożliwiającego prowadzenie bazy zamówień, uruchomienie jednolitej bazy LEKTURY),
- rozwój usług informacyjnych (poszerzenie oferty baz własnych i obcych, przejście na nowe technologie w ich udostępnianiu, rozwinięcie form ich reklamy - szczególnie szkoleń w zakresie dostępu do czasopism elektronicznych),
- utrzymanie poziomu prowadzonych prac dokumentujących zbiory własne (katalogi, bibliografie, informatory),
- rozbudowa systemu ochrony zbiorów, realizacja prac wynikających z konieczności ochrony zbiorów specjalnych (realizacja programu CERBER) i NZB, w tym przygotowanie wydzielonego piętra dla zbiorów zaliczonych do NZB, ochrona obiektu zgodnie z ustawowymi wymogami,
- remont gmachu głównego w związku z obchodami 100-lecia jego istnienia.

Opracował: dr Artur Jazdon

Załącznik 1

Klasyfikacja rzeczowa nowych wpływów według dyscyplin wiedzy

Symbol	Dział	wol.2001	%	wol.2000	%
A	Języki informacyjne, encyklopedie, prasoznawstwo	229	2,13	519	4,32
B	Bibliotekoznawstwo	212	1,97	151	1,25
C,D,E	Historia, Nauki pomocnicze	1.676	15,61	1.707	14,19
F	Wojskowość	267	2,49	363	3,02
G,I,K	Nauki społeczne	1.276	11,88	1.558	12,96
H	Nauki polityczne	179	1,67	355	2,95
L	Prawo	640	5,96	778	6,47
M	Sztuka	940	8,75	608	5,06
N,O,P,Q,Z	Filologie	1.856	17,28	1.858	15,45
R	Filozofia, Psychologia	419	3,9	606	5,04
S	Pedagogika	823	7,66	1.316	10,94
T	Religioznawstwo	734	6,84	833	6,93
U	Geografia	289	2,69	403	3,35
V	Matematyka, Astronomia	155	1,44	109	0,91
W	Nauki przyrodnicze	677	6,30	502	4,17
X	Medycyna	145	1,35	137	1,14
Y	Technika, Rolnictwo, Leśnictwo	151	1,41	213	1,77
Łącznie		10.738	100,00	12.026	100,00

Wskaźniki

użytkownicy: 50.000

studenci: 45.000

pracownicy: 5.000

Wskaźnik	Wartość
Wydatki biblioteki na 1 użytkownika	179,60
Wydatki biblioteki na 1 studenta	199,60
Wydatki na zakup zbiorów bibliotecznych na 1 użytkownika	72,9
Wydatki na zakup zbiorów bibliotecznych na 1 studenta	81,0
Wydatki na zakup książek na 1 użytkownika	12,5
Wydatki na zakup książki na 1 studenta	13,9
Koszt magazynowania 1 vol.	3,38
Proporcja budżetu biblioteki (tzw. fundusz dydaktyczny + płace) do budżetu Uczelni	5,25%
Proporcja pracowników biblioteki do ogólnej liczby pracowników Uczelni	3,03%
Proporcja funduszu płac biblioteki do funduszu płac Uczelni	4,6%
Proporcja zarejestrowanych użytkowników do wszystkich użytkowników	46,2%
Liczba vol. (jedn.obl.) na 1 użytkownika	53,2
Liczba vol. (jedn.obl.) na 1 studenta	59,1
Liczba vol. książek na 1 użytkownika	30,8
Liczba vol. książek na 1 studenta	33,8
Wpływ roczny na 1 użytkownika	0,6
Wpływ roczny na 1 studenta	0,67
Ogólna liczba vol. (jedn.obl.) na liczbę odwiedzin (czytelnie + wypożyczalnia) udostępnione	5,01
Liczba użytkowników przypadająca na 1 pracownika biblioteki	330
Liczba studentów przypadająca na 1 pracownika biblioteki	297
Powierzchnia biblioteki przypadająca na 1 użytkownika (m ²)	0,34
Powierzchnia biblioteki przypadająca na 1 studenta (m ²)	0,37
Liczba studentów na 1 miejsce w czytelniach	186
Liczba użytkowników na 1 pracownika agend obsługi (wypożyczalnia, czytelnie, magazyny, OIN)	926
Liczba wypożyczeń na 1 zarejestrowanego czytelnika	22,9
Liczba wypożyczeń na 1 pracownika Wypożyczalni	15.487
Liczba udostępnień w czytelniach na 1 pracownika Czytelń	25.720
Liczba udostępnień w bibliotece (czytelnie + wypożyczalnia) na 1 użytkownika	10,6
Liczba udostępnień w bibliotece (czytelnie + wypożyczalnia) na 1 studenta	11,8
Koszt dostarczania 1 vol. np. książki	-
Liczba zakupów ogółem (w wol.) na pracownika	-
Ilość vol. do opracowania na 1 pracownika na rok	-